

Kultúrmunkánk föladatai Vajdaságban

Vidics Dobrivoje felszólalása a Vajdasági kulturegyesületek szövetségének évi közgyűlésén

Elvtársak, Pártunk mindig hangoztatta és magyarázta, hogy a Jugoszláviában történt forradalmi fordulat, — mint minden igazi forradalom, — rohamos kulturális fejlődést idéz elő, hogy felszabadult tömegeink a Párt és az állam segítségével kitartó harcot fognak vívni annak megszervezéseért, ami a legszebb az embernél: a kultúra meghódításaért. A forradalmi osztályok mindig friss levegőt hoztak a kultúrába, amikor felváltották a régi osztályokat és új társadalmi berendezést teremtetek a történelem színpadán. A marxizmus-leninizmus tudománya valamennyiünk számára világossá teszi, hogy a polgári osztály virágzásának időszakában miért adhatott műremekeket az emberiségnek, miért gyarapíthatta az emberek anyagi és szellemi műveltségét. Lenin zseniális műveiből azt is megtudjuk, hogy a burzsoázia, bomlásának időszakában, — ez pedig a burzsoázia jelenkora — miért nem képes erre. Azért, mert ma saját kizsákmányoló uralmának biztosításaért harcol. Ma, amikor a burzsoázia hiába küzd teljes erejéből, hogy nyers erőszakkal biztosítsa kizsákmányoló uralmát, abban a korban, amikor az új, haladó osztály a munkásosztály megszervezkedett és felkészült a burzsoáziával való forradalmi leszámolásra, ebben az időben a burzsoázia nem a kulturális alkotószellem osztálya.

A második világháború után új szocialista államok léptek a történelem színpadára. Ma, amikor a haladó demokratikus erők élükön a Szovjet-Szövetséggel megingathatatlanul harcolnak a világbékéért és a demokráciáért, amikor a forradalmi Kína Mao Ce Tung vezetése alatt hatalmas, történelmi jelentőségű eseményeket valósít meg Ázsia végtelen területein, a nemzetközi burzsoázia gátat akar vetni a világ forradalmi mozgalmai elé, meg akarja állítani a győzelmes forradalom áradatát, biztosítani akarja a maga uralmát, új áldozatok, új rombolások árán is.

Ezért minden kultúremler elemi kötelessége, hogy kivegye a maga részét a békéért folytatott harcból, amelyet a világ haladó erői vívnak. A mi vajdasági kultúrmunkánknak is szerves részévé kell válnia annak a küzdelemnek, amelyet a világ kultúremlerei nagy, nemes és humánus célokért vívnak, mert ez a harc a békét védi attól a támadástól, amelyet az amerikai imperialisták készítenek elő.

Ezért, elvtársak — úgy vélem — munkánk közben szüntelenül gondolkoznunk kell azon, hogyan és mily módon kell kultúremlereinknek megvívniuk harcunknak ezt a részét. A békéért folytatott küzdelem ma forradalmi harc, harc a dolgozó emberek milliós tömegeinek érdekeiért és nem lehet mellékes, hogy mi itt, a magunk földjén, hogyan harcolunk a békéért. Ezért feltétlenül fejleszteni kell az előadói munkát nép-egyetemeinken. Rendezményeinket, stb. olyan műsorral kell megrendezni, amely többek között hatással lesz az imperializmus, a burzsoázia

és a reakció, az amerikai imperializmus ügynökei által világszerte folytatott háborús uzsító politika iránti gyűlölet erősítésére, s illymódon kultúrmunkánk hozzájárul az emberiség általános harcához a békéért és a kultúráért.

Egész világos, hogy csak az az igazi kultúra, amelynek a haladás és az igazság az alapja. A Tájékoztató Iroda esete is ismételten alátámasztja ezt az igazságot. Azok a kultúrálatlan, alaptalan és káros kirohanások, amelyeket a népi demokrácia országai intéznek országunk, továbbá hazánk emberei, minden polgárunk valóban hősie erőfeszítései ellen, azt bizonyítják, hogy a szocialista országokban sem lehet semmit hazugságokra építeni és azt is igazolják, hogy ez a burzsoá világ öröksége. A Tájékoztató Iroda határozatának következményei a szocialista országok közötti kultúrviszonyban megmutatják a határozat teljes károsságát és indokolatlanságát, mert a határozat kárt okoz a szocializmus építésének és óriási kárt okoz a nemzetközi haladó mozgalomnak. Az előtt a feladat előtt állunk, hogy teljes erőnkkel járuljunk hozzá, hogy ez a vad, kultúrálatlan hajsza, amelynek semmi köze sincs ahhoz a nemes törekvéshez, hogy támogassák Jugoszlávia népeit a szocializmus építésében, lelepleződjön és széttűződjön.

Másrészt, kultúrmunkánknak erősítenie kell munkásaink és parasztjaink nemes érzelmeit, hogy gyűlöljék azt, aminek nincs köze az igazsághoz, a marxizmus-leninizmus tudományához, hogy elítéljék mind azt, ami más népek meg nem becsülésére, kultúrájuk, történelmük, és képességeik lekicsinylésére irányul — amint ezt a JKP programja is szögezi.

Az a »kultúra«, amely nem tartja tiszteletben más népek kultúráját, nem törődik történelmük és képességeik tiszteletben tartásával, nem lehet szocialista kultúra, nem lehet emberi kultúra. — Az elmúlt 15 év alatt véres leszámolásunk volt az ilyen úgynevezett kultúrával. Ez a fasiszmus »kultúrája« volt. Népünk az ilyen eszméi felfogásoknak esett áldozatul a hitlerizmus úgynevezett kultúrális területén, de fegyverrel a kezben és a maga kultúrális tevékenységével harcolt és leszámolt a fasiszmussal és a hitlerizmussal.

Szégyen, hogy olyan összeomlás után, amilyen összeomlást a fasiszmus átélt a második világháborúban, azok veszik át módszereit, akiknek az igazság, az igazságszeretet, az emberszeretet és a szocialista, nemzetközi eszmék zászlóvivőinek kell lenniök. Szégyen, hogy ennek az embertelen, barbár hajszáknak az élén ma a Tájékoztató Iroda áll. Tudjuk a történelemből, hogy az ilyen eljárások sohasem ármíthatták el hosszabb időre az emberiséget, s ezért bizonyos, hogy a hazánk elleni kultúrálatlan és vad hajsza is összeomlik, s hogy Jugoszlávia igazsága győzedelmeskedik a nemzetközi munkásmozgalomban, hogy ezután még erőteljesebben hozzájáruljon a dolgozó nép felszabadító harcához.

Néhány szót kívánok szólni a kultúr munka vajdasági problémáiról.

Világos volt, hogy a munkásosztály, a dolgozó parasztság és a népi értelmiség felszabadulása után, kifejleszti hazánkban a szocialista kultúra eszméjét és felemeli színvonalát. A Vajdaságban folytatott eddigi kultúrmunkánk sikereket hozott, amiről Szpevák elvtárs már megemlékezett beszámolójában. Azonban még nagyon komoly fogyatékok is megnyilvánulnak munkánkban. Pártunk tartományi vezetősége a múlt év folyamán két ízben készített általános elemzést a vajdasági kultúréletről. Ezeknek az elemzéseknek alapján tanácskozásokat tartottunk és a kultúregyesületek szövetségének útmutatást, a járási pártvezetőségek-

nek és szövetségeknek pedig utasításokat adtunk. Most, a JKP KV II. plénuma után, amely új, nagy feladatokat tűzött Pártunk, a néphatóságok, a népi tömegszervezetek és kultúrszövetkezetek elé, csak azt kell megállapítanunk, hogy kultúrszervezeteinknek és egyesületeinknek mit kell tenniük a határozatok végrehajtása tekintetében. Kétségtelen, hogy a falusi munkára vonatkozó határozat érdekel bennünket legjobban, az a határozat, amely feladatunkká teszi a szocialista építőmunka iramának gyorsítását falun. A szocializmus falun való felépítéséért vívott harcban mi, vajdaságiak az első sorokban küzdünk és a plénum óta pártkáde-reink nagy erőfeszítéseket tesznek, hogy Tito elvtárs politikai vonalvezetése, a JKP politikai vonalvezetése helyesen, dolgozó parasztságunk javára valósuljon meg.

Ezévi március 20-iki adatok szerint Vajdaságban a termőföld 37 százaléka már a szocialista szektorhoz tartozik. Ez már egészen megbízható alap, az e téren teendő erőfeszítéseink számára. Ma már 75.000 parasztgazdaság tömörült a termelő parasztszövetkezetekbe, s a parasztság abszolút többsége belépett az általános típusú szövetkezetekbe. A II. plénum által a szövetkezeti mozgalommal kapcsolatban eléink tűzött feladatok érdekében továbbra is megtesszük a megfelelő intézkedéseket, de meg kell látnunk azokat a helyeket, amelyekre összpontosítanunk kell a kulturális tevékenységet, észre kell vennünk mit mulasztottunk 1948-ban, hol voltak gyenge pontjaink.

Először: a vajdasági falvakban közművelődési szervezeteink nem fejlesztették ki eléggé a kultúrmunkát a termelő parasztszövetkezetekben. Nem mondhatjuk, hogy a parasztszövetkezetekben nem folyt kultúrmunka. — Tévednék, ha ezt állítanám, ez a tevékenység azonban elégtelen volt, a kultúrmunka kipróbált formáit legkevésbé a termelő parasztszövetkezetekben alkalmazták. Ha 50 termelő parasztszövetkezetben elemeznék az 1948 évi kultúrmunkát, azt látnánk hogy csak 10 szövetkezet mutatott fel olyan eredményeket, amelyekkel megelégedhetünk, 40 szövetkezetben pedig gyenge volt a kultúrmunka.

Egyes szövetkezetekben fejlett műkedvelő csoport és egyesület működik, van énekkaruk, olvasótermük, könyvtáruk, tartanak előadásokat, de mindezt elégtelenül, felületesen és rendszertelenül szervezték meg. A kukujevcij és moholi termelő parasztszövetkezet például meglehetősen szép eredményeket ért el, ugyanígy, még néhány szövetkezet, amelyekben folyik kulturális tevékenység, de például a melencei »Bora Miki« termelő parasztszövetkezetben, amelyben több, mint 100 gazdaság tömörült, s amelyben meg vannak a kultúrmunka lehetőségei nem létesítettek sem könyvtárat, sem olvasótermet, s nem szerveztek népművészeti csoportot stb. E szerint elsősorban a járási szövetségeknek az a feladatuk, hogy vizsgálják ki, mit tehetnek azért, hogy a termelő parasztszövetkezetek kultúrbizottságai megerősödjének.

Másodszor: a múlt évben kevés népszerű, ismeretterjesztő, tudományos előadást tartottak, amelyek széttűzzák falvainkban a babonákat. Kétségtelen, hogy falun nehéz előadásokat szervezni és előadókat találni a szövetkezeti tagok köréből. Ezért kultúrközpontjainknak — már pedig minden járási székhelyet kultúrközpontnak kell tekinteni — be kell szervezniök a kultúrmunkásokat, akik majd népszerű tudományos előadásokat tartanak szövetkezeti parasztjainknak.

Harmadszor: komolyabb kultúrmunkát kell végezni a nők között. Tudjuk, hogy az AFZs tartományi bizottsága és a járási bizottságok mit végeztek ezen a téren. Nagy erőfeszítéseket tesznek, hogy kifejlesszék a

munkát a nők körében, a lényeg azonban az, hogyan működnek a szervezetek a terepen és milyen kezdeményezést mutatnak ezen a téren. Ugy vélem, hogy a jelenlegi helyzetet nem mondhatjuk kielégítőnek. Szervezeteinknek különleges gondot kell fordítaniok a nők közötti kultúrmunkára. Tudjuk, hogy a régi, kapitalista rendszer hátrányai elsősorban a nőkre hárultak, hogy a nőknél észlelhető a legnagyobb elmaradottság, azzal is tisztában vagyunk, hogy ez az elmaradottság akadályt jelent falvaink szocialista átalakításában, a szocializmus építésében falun.

A gyakorlat azt mutatja, hogy a dolgozó parasztságunknak helyes érzelme van a jobb utak, a szocializmus útjai iránt. De még le kell győzni bizonyos nehézségeket a falvakon, elsősorban harcolni kell az elmaradottság ellen, előre kell lendíteni a kulturát, a haladást, — ez szocialista államunk alapvető feladata. Ezért a kultúregyesületek szövetségének figyelembe kell vennie, milyen kulturális színvonalon állnak a nők és — tekintettel a falun folyó szocialista építés irama fokozásának konkrét feladatára — gondolkoznunk kell ezen és fejlesztenünk kell a nők közötti kultúrmunka módszerét és formáit.

Iparunkat nagyjából rendeztük. Teljesen kiközösítettük belőle a tökéletes elemeket. Pártunk ereje és befolyása dolgozóink soraiba magas fokra emelkedett, szakszervezeteink eszmei és kulturális tevékenysége a munkások körében kielégítő, eddigi falusi munkánk is sikeres volt és állandóan emelkedő irányzatot mutatott a falusi tökéletes elemek ellen vívott harcban. Magától értetődik, hogy ezektől az elemektől nem várhatjuk, hogy önként feladják hadállásaikat, mint ahogyan a városi burzsoázia sem akart önként megválni pozíciójától. Ezért kultúrmunkánknak hozzá kell járulnia ahhoz, hogy a falusi tökéletes elemek ellenállását könnyebben és gyorsabban megtörjük, vagyis a kulturális tevékenység a szocialista építésért folytatott harc egyik eszköze. A falu nagy szocialista átalakulása csak akkor valósulhat meg, ha kulturális frontunk teljes mértékben tevékenyvé válik.

Néhány szót kultúrmunkásainkról. Segítenek a már megalakult termelő parasztszervezeteknek és azoknak is, amelyek alakulóban vannak, valamint az általános típusú szervezeteknek. Más szóval, a kultúrmunka különféle formái által segítsék a dolgozó parasztság tömegeit.

Ennek a feladatnak a másik eredménye az lesz, hogy kultúrmunkásaink a dolgozó parasztsággal való mindennapos érintkezéssel a falusi szocialista építéssel megteremtett kapcsolat révén dolgozó parasztságunk jelenlegi nagy harcáról szóló alkotásokkal gazdagítják kultúrájukat, új dalokat énekelnek és ebben öröközik meg parasztjaink nagy munkáját, új irodalmi műveket alkotnak és ezekkel növelik parasztjaink szocialista öntudatát. Kultúrmunkásaink igyekezzenek nemcsak előadást tartani dolgozó parasztjainknak, hanem maguk is tanuljanak parasztjaink harcából és innen merítsenek ihletet.

Íróinknak, — főleg Vajdaságban — különleges feladatuk van. Nem mondhatjuk, hogy vajdasági íróink nem tevékenyek, de megállapíthatjuk, hogy író és egyéb művész elvtársaink nem elég gyakran merítenek témát a szocializmus nálunk való felépítéséért folyó harc eleven forrásaiból, nem elég szoros íróink kapcsolata a munkásosztállyal, a faluval és mindazzal, ami a falun történik. Az írónak, aki a háború előtt arról álmodott, hogy megérjen olyan történelmi korszakot, amelyből so-lohovi motívumokat meríthet, most alkalma van, hogy valóráváltsa álma-
it. Falvainkon most olyasmi történik, nemcsak a gazdasági életben, hanem a paraszt lelki átalakulásában is, hogy íróink bőségesen találhat-

nak anyagot. Elmulasztani ezeket az órákat és arra várni, hogy valamelyik párt, vagy más munkás által összegyűjtött anyag alapján utólag összeállíthassák mindazon csaták történetét, amelyeket most vívniak falun — véleményem szerint hiba volna. Ezt 50 év után is meg lehet tenni számos nagy mű a nagy korszakok nagy eseményei után keletkezett. De annak, hogy egyes írók a nagy forradalmi eseményeket később voltak kénytelenek feldolgozni, komoly okai voltak: a reakció, gazdasági okok stb. A mi íróinknak nincs okuk erre. Minden lehetőségük megvan arra, hogy szabadon érintkezve a dolgozó parasztsággal és a munkásosztállyal összegyűjtsék azt a hatalmas nyersanyagot, amely számukra is, mások számára is elegendő ahhoz, hogy nagy műveket alkothassanak szocialista építésünkről.

Különösen aggasztó helyzetben van kultúrmunkánk a Szerémségben. A kulturális tevékenység itt ugyanis a bácskai és bánáti kultúrmunka mögött maradt. Tartományi pártvezetőségünk intézkedett a pártszervezeteknél és a kultúregyesületeknél, tegyék meg a szükséges lépéseket, hogy a Szerémség, amely a háború alatt egy pillanatra sem tette le a fegyvert most a kultúra fegyverét tartsa szilárdan. Nagy felelősség terheli a tartományi bizottságot és a járási szövetséget is mert megengedte, hogy 1948 folyamán meglehetősen szervezetlenül folyjék a kultúrmunka Szerémségben. A kultúrmunka iránt tanúsított felelőtlen magatartás a legsúlyosabb büntetés volt azokkal a tömegekkel szemben, amelyek ma oly készségesen lépnek be a termelő parasztszövetkezetekbe. Ha figyelembe vesszük azt a tényt, hogy az 1941-es, 1942-es és 1943-as évek parasztságunk legnagyobb forradalmi lendületének kifejezői voltak a Szerémségben látnunk kell, hogy parasztságunk ma joggal elvárhatja a pártszervezetektől és tőle, kultúrmunkásoktól is, hogy fejlesszék és gazdagítsák az új szocialista kultúrát.

Ebből világosan kitűnik, hogy a tartományi szövetség működése szempontjából rendkívül fontos, hogy a különféle tagozatok teljesek, jól megszervezettek legyenek. Nyilvánvaló, hogy pártszervezeteink — a mindenképpen döntő jelentőségű sikerek mellett — hibákat is követnek el munkájukban. De tekintet nélkül a pártszervezetek és vezetőségek hibáira, rá akarok mutatni pártmunkánk egyik sajátosságára, amit feltétlenül át kell vinni a kultúrmunkába is. Pártvezetőségeink többé-kevésbé jól dolgoznak és munkájukban állandóan egy jellegzetesség érvényesül: az áldozatkészség. Járási pártbizottságaink, hogy úgymondjam éjt nap-pá téve mindent elkövetnek, hogy népünk érdekében valóra váltsák Központi Pártvezetőségünk forradalmi politikai vonalát. Ezt az áldozatkészséget vállalnia kell a kultúregyesületek szövetségének mint szervezetnek is. Minden tagozatnak önfeláldozóan, lassúság, lemaradás nélkül kell dolgoznia, mert a kultúrmunkának nem szabad elmaradnia általános fejlődési vonalunk mögött.

A Tartományi Pártvezetőség nevében ígérem nektek: segítjük munkátokat, hogy kulturális tevékenységetek ebben az évben még sikeresebb legyen.